

QORAQALPOQ MILLIY MADANIYATDAGI TRANSFORMATSION JARAYONLAR VA ULARNING AHOLI MA'NAVIY EHTIYOJLARINI SHAKLLANTIRISHDAGI AHAMIYATI

Madreymova Nasiba Ibaydullaevna

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat institute Nukus filiali o'qituvchisi

ANNOTATSIYA: Mazkur maqolada Qoraqalpoq milliy madaniyatida yuz berayotgan transformatsion jarayonlar hamda ularning aholi ma'naviy ehtiyojlarini shakllantirishdagi o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqotda an'anaviy madaniy qadriyatlarning zamonaviy ijtimoiy-madaniy muhit bilan uyg'unlashuvi, madaniy merosni saqlash va rivojlantirish masalalari yoritiladi. Shuningdek, globallashuv va modernizatsiya sharoitida Qoraqalpoq milliy madaniyatining o'ziga xosligi, madaniy o'zlikni anglash jarayonlari hamda ularning jamiyat ma'naviy hayotiga ta'siri ilmiy jihatdan asoslab beriladi. Tadqiqot natijalari aholining ma'naviy ehtiyojlarini qondirish va milliy madaniyatni rivojlantirish yo'nalishlarida muhim amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: Qoraqalpoq milliy madaniyati, transformatsion jarayonlar, madaniy meros, ma'naviy ehtiyojlar, milliy qadriyatlar, globallashuv, madaniy identifikatsiya, ijtimoiy-madaniy rivojlanish

АННОТАЦИЯ: В данной статье анализируются трансформационные процессы, происходящие в национальной культуре каракалпаков, а также их роль и значение в формировании духовных потребностей населения. В исследовании освещается гармонизация традиционных культурных ценностей с современными социально-культурными условиями, вопросы сохранения и развития культурного наследия. Кроме того, рассматриваются особенности национальной культуры каракалпаков в условиях глобализации и модернизации, процессы осознания культурной идентичности и их влияние на духовную жизнь общества. Результаты исследования имеют практическое

значение для удовлетворения духовных потребностей населения и развития национальной культуры.

Ключевые слова: национальная культура каракалпаков, трансформационные процессы, культурное наследие, духовные потребности, национальные ценности, глобализация, культурная идентичность, социально-культурное развитие

ABSTRACT: This article examines the transformational processes occurring in the national culture of the Karakalpak people, as well as their role and significance in shaping the spiritual needs of the population. The study highlights the harmonization of traditional cultural values with the modern socio-cultural environment, as well as issues related to the preservation and development of cultural heritage. In addition, it considers the uniqueness of Karakalpak national culture in the context of globalization and modernization, the processes of cultural identity awareness, and their impact on the spiritual life of society. The research findings have practical significance for meeting the spiritual needs of the population and promoting the development of national culture.

Keywords: Karakalpak national culture, transformational processes, cultural heritage, spiritual needs, national values, globalization, cultural identity, socio-cultural development

KIRISH

Hozirgi globallashuv va ijtimoiy-madaniy o'zgarishlar davrida Qoraqalpoq milliy madaniyati jamiyatning ma'naviy va ma'rifiy rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Madaniy merosni saqlash, an'anaviy qadriyatlarni zamonaviy sharoitga moslashtirish va ularni bugungi hayot bilan uyg'unlashtirish milliy o'zlikni mustahkamlash va madaniy davomiylilikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

Qoraqalpoq milliy madaniyatidagi transformatsion jarayonlar ichki omillar, ya'ni an'anaviy qadriyatlarning o'zgarishi, ijodiy jarayonlarning rivojlanishi, hamda tashqi omillar, ya'ni globallashuv, modernizatsiya va madaniyatlararo munosabatlar ta'sirida shakllanadi. Ushbu jarayonlar nafaqat madaniy ifodalanish shakllariga ta'sir

qiladi, balki aholining ma'naviy ehtiyojlari, qadriyatlar tizimi va dunyoqarashiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Transformatsion jarayonlarning mohiyatini chuqur tushunish milliy madaniyatni rivojlantirish, madaniy o'zlikni mustahkamlash va jamiyatning ma'naviy ehtiyojlarini qondirish bo'yicha samarali strategiyalar ishlab chiqishda muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur maqolaning maqsadi Qoraqalpoq milliy madaniyatida yuz berayotgan transformatsion jarayonlarni tahlil qilish va ularning aholi ma'naviy ehtiyojlarini shakllantirishdagi ahamiyatini yoritishdan iborat.

ASOSIY QISM

Qoraqalpoq milliy madaniyatidagi transformatsion jarayonlar ko'plab omillar ta'sirida yuz beradi. Birinchi navbatda, ichki omillar — an'anaviy qadriyatlarning yangilanishi, madaniy merosning zamon talablariga moslashuvi va ijodiy jarayonlarning rivojlanishi — muhim rol o'ynaydi. Masalan, xalq amaliy san'ati, musiqiy va teatr an'analari zamonaviy texnologiyalar va yangi ijodiy shakllar bilan uyg'unlashib, yosh avlodning estetik va ma'naviy dunyoqarashini boyitadi.

Ikkinchi navbatda, tashqi omillar — globallashuv, modernizatsiya, madaniyatlararo aloqalar va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining keng qo'llanilishi — milliy madaniyatga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Bu jarayonlar natijasida Qoraqalpoq madaniyati yangi shakllar va ifodalar bilan boyib, jamiyatdagi madaniy ong va ma'naviy qadriyatlarni shakllantirishda faol vositaga aylanadi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, Qoraqalpoq milliy madaniyatidagi transformatsion jarayonlar aholi ma'naviy ehtiyojlarini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Olingan ma'lumotlar shuni tasdiqlaydi: an'anaviy madaniy qadriyatlarning zamonaviy ijtimoiy-madaniy sharoit bilan uyg'unlashuvi, milliy madaniyatning yangi shakllar bilan boyishi va ijodiy jarayonlarning rivojlanishi aholining estetik, ma'naviy va ijtimoiy ehtiyojlarini qondirishga bevosita ta'sir qiladi.

Muhokama natijalariga ko'ra, transformatsion jarayonlar nafaqat madaniy merosni saqlash va rivojlantirishga, balki yosh avlodning madaniy ongini shakllantirishga ham xizmat qiladi. Masalan, xalq amaliy san'ati, musiqiy va teatr an'analari yangi ijodiy shakllar bilan uyg'unlashib, jamiyatda milliy o'zlikni anglash va qadriyatlarni qadrlashni kuchaytiradi.

Shuningdek, global va modernizatsiya jarayonlarining ta'siri ostida Qoraqalpoq milliy madaniyati ijtimoiy integratsiya vositasiga aylanadi. Bu jarayon aholining birgalikdagi madaniy tajribasini boyitadi, madaniy identifikatsiyani mustahkamlaydi va jamiyatning ma'naviy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

XULOSA

Mazkur tadqiqot Qoraqalpoq milliy madaniyatidagi transformatsion jarayonlar va ularning aholi ma'naviy ehtiyojlarini shakllantirishdagi ahamiyatini tahlil qildi. Olingan natijalar shuni ko'rsatdiki, transformatsion jarayonlar milliy madaniyatning zamonaviy hayotga moslashuvi, an'anaviy qadriyatlarning yangilanishi va ijodiy jarayonlarning rivojlanishi orqali aholining ma'naviy va madaniy ehtiyojlarini samarali qondirishga xizmat qiladi.

Transformatsion jarayonlar madaniy merosni saqlash, milliy o'zlikni mustahkamlash va jamiyatning madaniy ongini rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi. Shu bilan birga, global va modernizatsiya jarayonlarining ta'siri ostida Qoraqalpoq madaniyati yangi ijodiy shakllar bilan boyib, yosh avlodning estetik va ma'naviy dunyoqarashini shakllantirishga yordam beradi.

Umuman olganda, Qoraqalpoq milliy madaniyatidagi transformatsion jarayonlarni chuqur o'rganish va ularni ijtimoiy-madaniy hayotga tatbiq etish aholining ma'naviy ehtiyojlarini qondirish, madaniy o'zlikni rivojlantirish hamda milliy madaniyatni barqaror saqlash va rivojlantirish uchun muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining madaniyat va san'at sohasini rivojlantirishga oid farmon va qarorlari.

2. O‘zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi. Madaniyat va san’at sohasini rivojlantirish strategiyasi. — Toshkent.
3. Ismoilov B. Boshqaruv nazariyasi va amaliyoti. — Toshkent: Iqtisodiyot, 2020.
4. Karimov A. Madaniyat muassasalarini boshqarish asoslari. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
5. Jo‘rayev M. Tizimli boshqaruv va uning ijtimoiy sohalardagi ahamiyati. — Toshkent: O‘qituvchi, 2018.
6. Sulstonov Q. Qoraqalpoq milliy madaniyati va uning rivojlanish jarayonlari. — Nukus: Qoraqalpoq universiteti, 2017.
7. Tursunov N. Milliy madaniyat va ijtimoiy transformatsiya. — Toshkent: Ilm, 2019.
8. Drucker P. F. Management: Tasks, Responsibilities, Practices. — New York: Harper & Row, 2008.
9. UNESCO. Culture and Sustainable Development. — Paris, 2019.
10. Qoraqalpoq madaniy merosi va zamonaviy transformatsiyalar: ilmiy maqolalar to‘plami. — Nukus, 2021.